

Els Votants No Ideològics a Catalunya (1991-2010)

Albert Falcó-Gimeno

afalco@march.es

Setembre 2011

Resum

Una part considerable de l'electorat no s'ubica en l'escala ideològica. Aquests individus normalment han estat obviats en les anàlisis sobre comportament electoral, però tant la seva proporció més que notable com el fet que bona part d'ells vagin a votar quan es convoquen eleccions aconsella estudiar-los amb més deteniment. En aquest treball descriuim el perfil i analitzem en profunditat el cas dels votants no ideològics a Catalunya utilitzant dades d'enquesta de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials entre 1991 i 2010. Els resultats de les anàlisis estadístiques semblen indicar que aquests no voten aleatòriament sinó que tendeixen a utilitzar 'dreceres' alternatives a la ideologia i a l'adscripció partidista per decidir si revalidar la seva confiança en el partit del govern o no. Així, veiem que el seu vot el decideixen més en el període de campanya electoral i que tenen més en compte qüestions de gestió i valoració retrospectiva. A nivell de dinàmica multinivell també destaca el fet que per aquests votants l'*incumbent* autonòmic sembla dominar sobre el del govern central a l'hora de decidir votar per ell tant en les eleccions catalanes com a les generals.

1. Introducció

Dins la literatura en comportament electoral existeix el consens que els nivells d'informació política dels votants són en general baixos segurament perquè els costos d'estar "prou" informat políticament són massa alts com per què els votants els assumeixin. Tot i així, això no fa que aquests siguin incapaços de prendre decisions polítiques. Ben al contrari. Bona part d'aquests votants desinformat segueixen dipositant el seu vot quan arriba el dia de les eleccions. En aquest sentit, la ideologia és una de les principals "dreceres" que utilitza l'electorat per tal d'estalviar-se costos d'informació i a la vegada ser capaços de donar sentit al món de la política i prendre-hi part (Ferejohn 1990, Popkin 1991, Sniderman et al. 1991, Hinich i Munger 1994, Lupia i McCubbins 1998, MacKuen et al. 2003, Kuklinski i Quirk 2000). En paral·lel, els partits polítics també se serveixen d'aquesta entelèquia anomenada ideologia per tal d'organitzar la competició política i diferenciar-se més clarament els uns dels altres (De la Calle et al. 2010).

Així doncs, anys de coneixement acumulat en ciència política ens permeten afirmar amb seguretat que els votants no dipositen la seva butlleta a les urnes de forma aleatòria. La recerca en comportament electoral ha demostrat consistentment que el posicionament ideològic dels votants és un dels determinants clau en les decisions polítiques que prenen, com ara la del el vot. No obstant, malgrat que la ideologia és indubtablement un bon predictor del comportant tant de partits polítics com de votants, també sabem que una part considerable de l'electorat no és capaç o no vol ubicar-se en l'escala ideològica. No tenen, doncs, una ideologia definida. I la pregunta d'investigació que se'n deriva és clara: Com voten els votants que semblen no tenir ideologia?

Voten aleatòriament per raons que no són observables ni sistematitzables? O utilitzen en canvi “dreceres” alternatives per tal de poder decidir-se davant les urnes?

Sorprenentment sabem ben poc d'aquests votants. En primer lloc, representen una paradoxa ja que, tot i no ser capaços d'ubicar-se en un dels eixos més coneguts en política –l'esquerra-dreta–, molts d'ells voten. Però, quins motius els mouen a fer-ho? O més ben dit, què tenen al cap quan ho fan? Els politòlegs han tendit a ometre aquestes preguntes en considerar els votants no-ubicats com a poc influents o d'escassa rellevància. En altres paraules, els enquestadors codifiquen la seva resposta com a “no sap / no contesta (NS-NC)” i els analistes tendeixen a excloure'ls de les seves anàlisis definint-los, estadísticament, com a casos perduts. Ara bé, estudis previs han documentat que a nivell comparat el percentatge d'aquests votants es troba al voltant del 10% en les democràcies desenvolupades, si bé la variació entre països és notable. Aquests mateixos treballs han consignat també que la participació electoral dels votants sense ideologia se situa a nivells més baixos que els de la resta, però tot i així més de la meitat d'aquests acudeixen a la cita electoral per donar el seu vot a un partit o un altre. Així doncs, els votants no-ubicats representen una part gens negligible d'aquells que participen en les eleccions i per tant la seva potencial influència no ha de ser menystinguda.

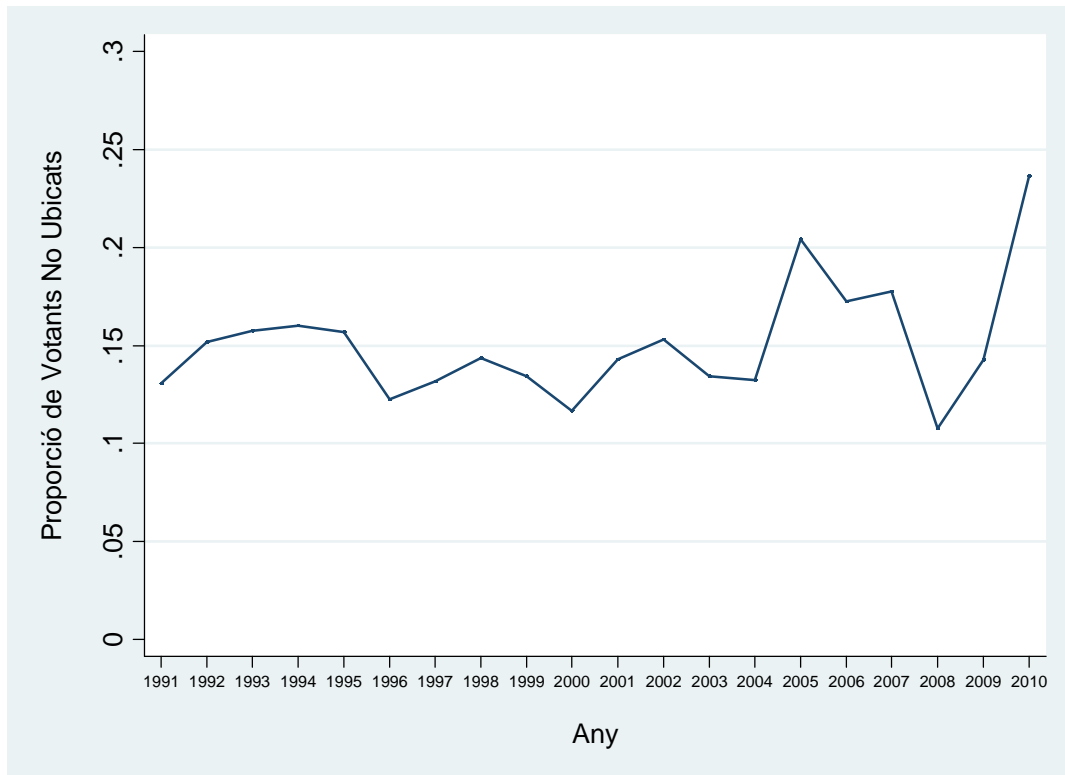
És ben cert que pot resultar controvertit pretendre determinar què hi ha darrera, realment, d'una resposta de no ubicació en l'escala ideològica. Alguns acadèmics mantenen que aquests votants simplement no tenen actituds de tipus ideològic (Converse 1964). D'altres, en canvi, opinen que aquells que aparentment demostren una “no-ideologia” serien capaços de respondre en cas que la pregunta fos plantejada de manera diferent (Gilljam i Granberg 1993). En efecte, el “NS-NC” pot

significar coses ben diferents: ignorància, indecisió, o potser incertesa sobre el significat de la pregunta formulada (Sánchez i Morchio 1992). Fins i tot, pot també implicar una intenció explícita de no contestar.

En el cas que ocupa aquest treball, és evident que en el grup que es codificarà com a votants no ideològics s'hi barrejaran aquells que no utilitzen l'eix ideològic per orientar-se en el món de la informació política (això és, aquells realment no ubicats) amb aquells no ho declaren de forma expressa (això és, aquells que no volen manifestar on s'ubiquen). En agrupar en una mateixa categoria uns i altres és probable que sigui més difícil de trobar-hi patrons sistemàtics de comportament. En qualsevol cas, això fa que el treball adopti una aproximació conservadora i en cap cas esbiaixada a favor de les hipòtesis alternatives.

En aquest estudi ens concentrem en el cas català. Aquest marc ofereix un escenari de gran interès per l'anàlisi d'aquest tipus de votants. En primer lloc, a partir de les dades que ofereix l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) en base als seus sondejos d'opinió podem constatar que la proporció d'enquestats que es troben en la categoria "NS-NC" en la resposta a la pregunta sobre auto-ubicació ideològica se situa entre l'11% i el 24% en els darrers 20 anys, uns percentatges certament gens negligibles. En la Figura 1 que es presenta a sota es pot comprovar que l'evolució temporal d'aquests nombres és força estable dins els esmentats marges, tot i que la variància sembla augmentar en els últims anys on, per exemple, existeix una diferència d'aproximadament 13 punts percentuals entre els anys 2008 i 2010.

Figura 1: Evolució dels Votants No Ideològics a Catalunya en els Últims 20 anys

En termes comparats, aquestes proporcions se situen per sobre la mitjana dels països europeus. Tal i com es pot observar en la Taula 1, en el conjunt de la sèrie de 20 anys de dades dels Sondejos d'Opinió de l'ICPS, el percentatge de votants no ubicats se situa, de mitjana, al voltant del 15%. Això és, a prop d'Espanya l'any 2000, molt per sobre de països com Austràlia, Noruega o Dinamarca a finals de la dècada dels 90, però encara per sota de, per exemple, Suècia, Regne Unit, Holanda, Nova Zelanda o Canada en el mateix període.

Taula 1: Votants No Ideològics en Termes Comparats¹

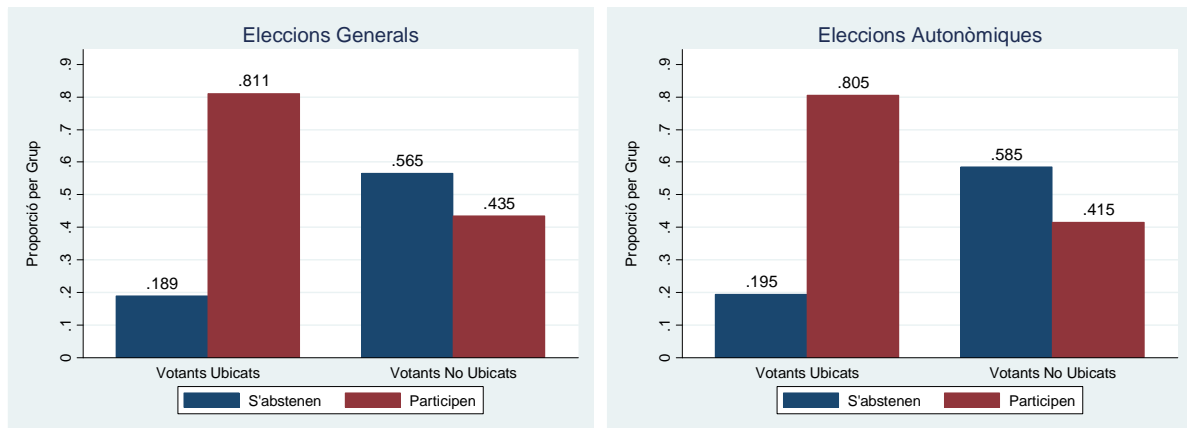
País	Període	Votants No Ubicats (%)
<i>Austràlia</i>	1996	1.99
<i>Noruega</i>	1997	2.19
<i>Dinamarca</i>	1998	3.45
<i>Alemanya</i>	1998	8.02
<i>Suïssa</i>	1999	8.15
<i>Estats Units</i>	1996	8.21
<i>Islàndia</i>	1999	8.95
<i>Bèlgica (Valònia)</i>	1999	10.31
<i>Bèlgica (Flandes)</i>	1999	12.02
<i>Israel</i>	1996	13.47
<i>Espanya</i>	1996	14.44
<i>Portugal</i>	2002	14.66
<i>Espanya</i>	2000	14.74
Catalunya	1991-2010	15.31
<i>Suècia</i>	1998	15.64
<i>Regne Unit</i>	1997	17.47
<i>Holanda</i>	1998	19.56
<i>Nova Zelanda</i>	1996	19.93
<i>Canada</i>	1997	31.93

És per altra banda interessant constatar que, tal i com s'apuntava a la introducció, els votants no ubicats formen part de l'electorat, no tan sols des del punt de vista formal o potencial, sinó també a la pràctica. El fet que no s'ubiquin en l'escala principal de competició electoral no implica necessàriament que s'inhibeixin de participar en l'esdeveniment polític principal en democràcia: les eleccions. Així, en la Figura 2, podem veure com, malgrat existeixen diferències notables pel que fa a la participació electoral dels votants catalans ubicats en relació als no ubicats, una part molt considerable d'aquests últims segueix dipositant el seu vot quan se'ls crida a urnes. Tant en les eleccions generals com en les autonòmiques, els ubicats participen i s'abstenen en una proporció al voltant del 80-20, respectivament. Els no ubicats, per la seva banda, participen en un 43.5% dels casos en eleccions generals i 41.5% en les autonòmiques. Aquests percentatges

¹ Adaptació pròpia a partir de De la Calle et al. (2010).

donen fe que la seva omisió dels anàlisis en comportament electoral no sembla massa justificable.

Figura 2: Participació Electoral dels Votants No Ideològics

Com s'ha dit, aquest treball tracta el cas dels votants no ubicats en l'eix esquerra-dreta² a Catalunya. Utilitzant dades dels Sondeigs d'Opinió de l'ICPS, les següents pàgines descriuen en primer lloc quina és presència dels votants no ideològics a Catalunya i en quina mesura participen de les eleccions tant generals com autonòmiques. En segon lloc, s'elabora un perfil socio-demogràfic d'aquest tipus de votants així com se'n caracteritzen les seves preferències polítiques principals. Finalment, es presenten els resultats de les anàlisis estadístiques respecte si hi ha diferències entre aquests votants i la resta quant al moment en què decideixen el seu vot, l'elecció que consideren més important, si valoren més candidat o partit a l'hora d'anar al col·legi electoral així com fins a quin punt els votants ideològics tendeixen a votar més o menys als partits al poder o a l'oposició i per què.

² A partir d'ara, votants no ideològics o no ubicats.

El que resta de treball s'estructura de la següent manera. Primerament s'ofereix una sèrie d'arguments al voltant de la relació entre la manca d'ideologia i el vot i es planteja un seguit d'hipòtesis contrastables empíricament a partir de què s'ha dit en contribucions prèvies. Posteriorment, en el tercer apartat, es passa a descriure l'operacionalització de les variables i metodologia general emprada en l'estudi. Després s'entra ja a l'anàlisi de les dades catalanes i s'ofereix un conjunt de figures descriptives sobre els votants no ideològics per finalment contrastar estadísticament les hipòtesis presentades amb anterioritat. Finalment, l'últim apartat acaba oferint una sèrie de conclusions sobre què s'ha après en el treball sobre els votants no ideològics a Catalunya.

2. Arguments i Hipòtesis

L'objectiu concret d'aquest projecte de recerca és identificar els determinants de la decisió de vot dels votants sense ideologia definida però també comprovar, amb un caràcter més general, fins a quin punt aquests votants són diferents a la resta quan es tracta d'anar a les urnes. Abans d'analitzar, doncs, els factors que porten a uns i altres votants a revalidar el mandat del partit en el govern, no fer-ho, o bé abstenir-se, val la pena considerar variables dependents que tot sovint deixem de banda quan duem a terme anàlisis de comportament electoral.

Un d'aquests assumptes és el moment de decisió del vot. En aquesta direcció hi trobem, per exemple, la importància de la campanya electoral. Tal com argumenta Martínez (2008), durant aquesta, els partits, candidats i estratègics decideixen què han de dir i quins han de ser els seus

eixos de referència. Si bé és cert que el missatge de la campanya és comú per a tothom, els actors polítics tendeixen a buscar grups específics de votants. Més concretament, tenen incentius per a apuntar a aquells que no tenen el seu vot 100% decidit quan comença la campanya. Zaller (1992), per exemple, defensa que certs grups de votants són més propensos que no pas altres a ser afectats per estímuls polítics. De resultes, la probabilitat que la campanya electoral generi un efecte de persuasió no serà la mateixa per tots els votants. En aquest sentit el que es planteja en aquest treball és que la campanya serà més important per als votants no ubicats que no pas pels votants més ideològics. Els determinants del vot d'aquests últims és més probable que tinguin a veure amb qüestions ideològiques i no a missatges o situacions concretes que tinguin lloc en campanya. La manera com traslladem aquest argument a una hipòtesi és la del moment de decisió del vot. Així:

H1: Els votants no ubicats tendiran a decidir més el vot en campanya que no pas els votants ubicats, que ho tindran decidit abans.

Un altre tema a considerar és la importància que confereixen els votants a diferents factors quan es tracta de decidir el seu vot. Certs autors han argumentat que els votants que no tenen cap tipus d'adscripció ideològica haurien de donar més pes a qüestions més afectives com per exemple les valoracions dels candidats que es presenten (p.e. Bartels 2002 o Lavine i Gschwend 2007). Una altra de les conclusions que se'n deriven d'aquests estudis és que els votants que confien menys en drecceres de tipus ideològic (per definició en el cas dels votants no ubicats) han de fer ús d'altres tipus d'heurístics com podrien ser per exemple qüestions de *performance* o també de percepcions sobre el valor dels candidats que competeixen. Una manera de contrastar aquesta

idea és preguntar-los directament als votants què tenen més en compte a l'hora de decidir el seu vot. En concret, la hipòtesi que aquí derivem és la següent:

H2: Els votants no ubicats tendiran a declarar més que no pas la resta que el candidat i d'altres factors són més importants que no pas el partit a l'hora de votar.

Subjacent a l'argument de que els votants no ideològics tenen les mans més lliures per tal d'atendre a factors diferents a l'adscripció partidista per decidir el seu vot hi ha un supòsit implícit sobre la sofisticació d'aquests tipus de votants. Si aquest grup, comparat amb la resta, és més sofisticat, llavors tindran més en compte factors diferents al partit però a la vegada poc relacionats amb qüestions afectives com per exemple la del tarannà del candidat. Els menys sofisticats, en canvi, sí que atendran a aquestes consideracions de caràcter més afectiu. A la pràctica, però, el propi grup de votants no ubicats és heterogeni quant a nivell de sofisticació. Així, immediatament se'n deriva una hipòtesi interactiva que qualifica l'anterior:

H2a: A menor sofisticació, major serà la tendència dels votants no ubicats respecte la resta a confiar en la valoració del candidat i no pas el partit com a determinant del seu vot.

A banda d'aquestes dues variables dependents (això és, el moment de la decisió de vot i la declaració sobre quins factors importen més a l'hora d'anar a votar), cal concentrar-se en el propi vot com a variable dependent. La poca literatura de què disposem sobre com voten i per què ho fan els votants no ideològics ha identificat certs patrons. Recentment, en el seu anàlisi del cas espanyol, De la Calle et al. (2010) van trobar evidència per concloure que, mantenint la resta

d'elements constant, aquests votants tendeixen simplement a votar aquell partit que està en el poder o *incumbent*. El biaix *pro-incumbent* dels votants no ubicats podria deure's al fet que l'avantatge de recursos d'aquell que està al govern té la possibilitat d'afectar en major mesura la decisió de vot d'aquells que són més proclius a la persuasió dels missatges del governant pel fet de no tenir lligams ideològics. Els ideològics, en canvi, serien menys sensibles a aquest tipus d'avantatge. Així doncs, la hipòtesi que se'n deriva és la següent.

H3: Els votants no ubicats, mantenint la resta constant, tendiran votar més a l'incumbent en comparació a la resta de votants.

Ara bé, sobre la hipòtesi del vot a l'*incumbent* se n'han dit moltes altres coses relacionades amb altres factors més a curt-termini del vot. Així doncs, seria d'esperar que com millor es valora la gestió del govern, major és la probabilitat de votar aquell que l'ha ostentat en els darrers anys; com millor és la valoració retrospectiva i prospectiva de la situació del país, major també la probabilitat de votar l'incumbent; o, finalment, com millor és la valoració del candidat que representa al govern, major és la probabilitat de votar el partit del poder. Però més enllà d'aquestes afirmacions segurament intuïtives, el que és més interessant és comprovar la interrelació que existeix entre aquestes explicacions del vot a l'*incumbent* i la (no) ubicació en l'eix ideològic. Aquestes interrelacions generen una sèrie d'hipòtesis interactives que s'expliciten a continuació.

Alguns autors han apuntat que la ideologia és un element que fa al votant menys susceptible d'avaluar l'incumbent per mitjà de la gestió retrospectiva del govern ja que la càrrega ideològica

filtra les avaluacions que els votants tenen sobre allò que han fet els governants, culpant-los o no en funció de la seva pròpia ubicació en l'escala (Stokes 1996 o Maravall i Przeworski 1998). Això hauria d'implicar que els votants sense càrrega ideològica no haurien de veure's tan impeditos per votar en funció de consideracions de gestió retrospectiva a l'hora de valorar si escollir el partit al govern o a l'oposició. En aquest estudi entendrem per gestió retrospectiva tant el que fa referència a una pregunta directa sobre la valoració de la gestió del govern com el que concerneix a la millora o empitjorament de la situació política general en els darrers anys. Si bé és cert que la primera fa referència més directa al fenomen d'interès, la segona és una manera d'aproximar-se a la qüestió del vot retrospectiu potser més indirecta però també més habitual en els estudis de comportament electoral. Així doncs, les hipòtesis que es posaran sota escrutini empíric en aquest sentit seran les següents:

H3a: Els votants no ubicats tendiran a ser més susceptibles que la resta a una valoració negativa de la gestió del nivell de govern corresponent a l'hora de decidir si votar l'incumbent o no.

H3b: Els votants no ubicats tendiran a tenir més en compte que la resta la millora de la situació general del país en els anys previs a l'elecció a l'hora de decidir si votar l'incumbent o no.

L'altra cara de la moneda de la retrospectió és la prospecció. L'ús de l'argumentació lògica semblaria indicar que, si és esperable que els votants no ideològics siguin més retrospectius també ho haurà de ser que no es basin tant en qüestions prospectives. La previsió sobre si

millorarà o empitjorarà la situació general del nivell jurisdiccional pertinent hauria de ser més important per altres tipus de votants. Aquesta és doncs la següent hipòtesi:

H3c: Els votants no ubicats tendiran a tenir menys en compte que la resta la previsió de millora de la situació general del país en els anys posteriors a l'elecció a l'hora de decidir si votar l'incumbent o no.

Derivant-se'n directament del que hem plantejat a la segona hipòtesi del treball, hauríem d'esperar que més enllà de quin *declarin* que és el factor més important en la decisió de vot, això també es vegi reflectit en el seu vot *de facto*. Així doncs, si en l'esmentada hipòtesi s'ha plantejat que els votants no ubicats expressaran que els resulta més important el candidat que no pas el partit a l'hora de decidir el vot, llavors hauríem de veure que, respecte l'incumbent:

H3d: Els votants no ubicats tendiran a tenir més en compte que la resta les seves percepcions sobre el candidat del partit del govern a l'hora de decidir si votar l'incumbent o no.

Per últim, també cal esmentar la possible influència de la multiplicitat d'arenes electorals a l'hora de valorar la hipòtesi del vot a l'*incumbent*. Més enllà d'eleccions locals i europees, als catalans se'ns crida a urnes per dos altres comicis electorals de gran importància política i amb un profund ressò mediàtic: i) les eleccions legislatives generals per determinar la configuració del Congrés i Senat espanyols i ii) les eleccions autonòmiques per definir la composició del Parlament català. El fet que, a diferència d'altres autonomies, aquestes dues cites electorals no siguin concurrents, fa que les decisions de vot en una i altra siguin més fàcilment separables,

podent respondre a motius que no tenen per què coincidir en una i altra arena. Una de les coses que varia entre l'una i l'altra és, per exemple, l'*incumbent*. Entre 1991 i 2010 hem tingut anys de clara manca de congruència entre el partit del govern al govern central i a la Generalitat (1991-2003) i d'altres de congruència almenys parcial (2004-2010, amb un govern català on hi era present el PSC-PSOE com a soci coalicional). Una de les preguntes que pot emergir en aquest sentit és quin *incumbent* domina més en la decisió de vot dels votants no ideològics: el del nivell central, el de l'autonòmic, o ambdós? A priori, sense cap teoria clara al respecte, hauríem d'esperar que els votants no ideològics fossin capaços de discernir el partit governant en cada un dels nivells i que per tant:

H3e: Els votants no ubicats tendiran a votar més l'incumbent del govern central en les eleccions generals i l'incumbent del govern de la Generalitat en les eleccions autonòmiques, sense que un domini sobre l'altre en les decisions respectives.

Un cop perfilades les hipòtesis de treball, a continuació es descriuen les variables que seran incorporades en les anàlisis econòmriques posteriors, se'n detalla el procés d'operacionalització de cadascuna, i s'expliquen els mètodes estadístics emprats.

3. Variables i Metodologia

Tal i com s'ha anat apuntant al llarg del treball, les anàlisis que es presentaran en apartats posteriors estan basats en 20 enquestes dutes a terme entre 1991 i 2010. A l'hora d'ajuntar les

resultants 20 bases de dades s'han hagut de tenir en compte diferents problemes de mesura en algunes variables, que no estaven codificades de la mateix manera al llarg dels anys. En qualsevol cas, les variables que s'utilitzaran en les anàlisis empíriques han estat calculades a partir de les respostes a qüestions que han estat preguntades consistentment al llarg d'aquests 20 anys, amb alguna excepció que s'aclarirà pertinentment.

Així, les variables dependents d'aquest estudi són les següents:

- *Moment Decisió de Vot:* Amb algunes variacions mínimes al llarg dels anys, la pregunta original a partir de la qual s'ha construït aquesta variable és “En quin moment pren vostè la decisió d'anar o no a votar?”. Les respostes podien ser ‘abans que comenci la campanya’, ‘durant la campanya’, ‘el dia abans de les eleccions’, o ‘el dia de les eleccions’. Donada la distribució de freqüències, s'han col·lapsat les tres últimes respostes en una sola categoria i s'ha generat una variable dicotòmica on el valor ‘1’ es refereix a que el vot s'ha decidit un cop la campanya ha començat mentre que el valor ‘0’ indica que la decisió de vot és prèvia a aquest moment.
- *Importància de Factors de Vot:* La pregunta original és “Què té més en compte a l'hora de decidir el seu vot, el candidat o el partit?”. El ventall de respostes possibles no és limitaven només a ‘el candidat’ o ‘el partit’, sinó que s'hi afegeixen ‘cap d'aquests’, ‘altres’, i ‘tots dos’. La variable resultant original s'ha recodificat en una altra de quatre valors on ‘cap d'aquests’ i ‘altres’ formen part de la mateixa categoria.
- *Record de Vot a l'Incumbent:* Aquesta variable s'ha operacionalitzat a partir de la clàssica pregunta de record de vot. És a dir, “Em podria dir a quin partit va votar en les darreres eleccions generals/autonòmiques de l'any X?”. Les respostes que indicaven cada

partit s'han recodificat per reflectir el suport a l'incumbent. Per les eleccions generals, la variable adopta el valor 'incumbent' quan l'entrevistat recorda haver votat PSOE en les eleccions anteriors entre 1991 i 1999 i 2008 i 2010 i mentre que diu haver votat el PP entre els anys 2000 i 2007.³ Per les eleccions autonòmiques, el record de vot a l'incumbent es refereix al vot a CiU en les enquestes dels anys 1991 a 2006 i al record de vot al PSC, ERC o ICV entre 2007 i 2010. El valor 'oposició' correspon al vot a qualsevol altre partit, que és la categoria de referència en les anàlisis. Per altra banda, s'han codificat com a valors separats els vots 'en blanc' i 'abstenció', per tal de no incloure'ls en la categoria de referència i evitar esbiaixar així les estimacions estadístiques.

- *Record de Vot a l'Incumbent (Multinivell)*: Per tal de determinar fins a quin punt hi ha un efecte d'*incumbent* diferencial segons l'arena, aquesta variable parteix de la mateixa pregunta sobre record de vot que l'anterior però en recodifica les respostes de manera diferent, combinant en una sola les respostes sobre el vot a les generals i a les autonòmiques. Així, la variable resultant té quatre valors diferents. El primer es refereix al cas en què el votant ha optat per votar un partit no governant tant en una elecció com en un altra. El segon es refereix a la situació en què s'ha optat per l'incumbent autònic no només a les eleccions catalanes sinó també a les generals. El tercer captura la mateixa situació però pel partit al poder en el govern central. L'últim valor es refereix a la situació en què el votant discerneix un incumbent i l'altre, votant l'autònic a les eleccions catalanes i el del govern central a les generals. Val a dir que, amb l'objectiu d'evitar solapaments provocats per les situacions de congruència parcial entre el govern tripartit

---

³ Noti's que la declaració de record de vot al Partit Popular l'any 2007, per exemple, és vot a *incumbent* ja que es refereix a les eleccions de 2004, on el PP s'hi presentava com a partit del govern.

català i el govern del PSOE entre els anys 2004 i 2010, els anys posteriors a 2006 s'han codificat com a casos perduts ja que aquest fou l'últim any en què el record de vot es referia a eleccions en què concorrien incumbents totalment diferents en ambdós arenes.

- *Intenció de Vot a l'Incumbent*: La lògica d'operacionalització d'aquesta variable és la mateixa que pel record de vot, tot i que la pregunta exacta fa referència, evidentment, a qui votaria l'entrevistat enlloc de qui recorda haver votat. Concretament, "Si les eleccions generals/autonòmiques se celebressin en aquests moments, a quin partit votaria?". Per tal de recodificar les respostes referents a cada partit en termes d'*incumbent* o no s'ha generat una variable dicotòmica equivalent a la del record de vot, però on els vots 'en blanc' i 'abstenció' s'han codificat com a casos perduts. Val a dir que no és fins l'enquesta de 2005 que es pregunta sobre intenció de vot. Per tant només comptem amb aquesta variable a partir d'aquest any.

La variable independent substantiva és evidentment la que captura el grup de votants no ideològics. Concretament es tracta de la *dummy No Ubicats*, on '1' indica que la (no) resposta de l'entrevistat a la pregunta sobre l'auto-ubicació ideològica ha estat codificada com a 'no sap' o 'no contesta'. La categoria de referència (això és, el valor '0') és aquella part majoritària d'enquestats que sí ha estat capaç i ha volgut ubicar-se en l'esmentada escala.

En el contrast empíric de les dues primeres hipòtesis s'inclou també una altra variable independent per tal de comparar les actituds dels votants no ideològics amb els votants de centre. És per això que en aquestes anàlisis s'inclou com a control i com a categoria per a la comparació

la *dummy De Centre* on el valor '1' es refereix a la resposta 'de centre' en la pregunta sobre auto-ubicació ideològica i '0' a la resta.

Per tal de capturar el grau de sofisticació del votant que requereix el test de la hipòtesi H2a s'ha escollit la *Freqüència de Lectura de Premsa*. El redactat de la pregunta original és el següent: "Amb quina freqüència llegeix la premsa?", on les respostes poden ser 'cada dia', 'de tant en tant', 'molt poc/quasi mai' i 'mai'. Cal dir que a partir de 2008 la pregunta fa referència explícita a les seccions polítiques del diari. En concret, "Amb quina freqüència llegeix les seccions polítiques dels diaris?". Així mateix, les respostes són diferents: 'tots els dies o gairebé', '3 o 4 dies per setmana', '1 o 2 dies per setmana', 'amb menor freqüència', i 'mai'. Per tal de mantenir les quatre categories anteriors, s'han recodificat aquestes últimes respostes de manera que la primera es considera com a 'cada dia', la segona i tercera s'agrupen en la categoria 'de tant en tant', la quarta com a 'molt poc' i finalment l'última com a 'mai'. La variable resultant és categòrica amb 4 valors.

Altres variables substantives amb les quals s'ha interactuat la *dummy No Ubicat* per tal de contrastar empíricament el tercer grup d'hipòtesis són les següents:

- *Gestió Govern (Dolenta)*: Aquesta variable respon a la pregunta "Com qualificaria la gestió del govern central/de la Generalitat", on la resposta és una escala de cinc valors de més bona a més dolenta. Es tracta doncs d'una variable ordinal que s'introdueix en les anàlisis de forma contínua.
- *Situació Gral. Retrospectiva (Millor)*: La pregunta original és "En els últims dos anys, vostè creu que Espanya/Catalunya ha millorat o bé a empitjorat?". L'operacionalització

ha estat tal que s'ha generat una variable dicotòmica on la resposta 'ha millorat' pren el valor '1' i 'està igual' o 'ha empitjorat' es codifica com a '0'.

- *Situació Gral. Prospectiva (Millor)*: L'operacionalització d'aquesta *dummy* és exactament la mateixa que l'anterior. L'únic que canvia és el temps verbal i període de referència de la pregunta ("En els propers dos anys, vostè creu que Espanya/Catalunya millorarà o empitjorarà?").
- *Valoració Candidat Governamental (0 a 10)*: Tenint en compte que aquesta variable només s'inclou en l'anàlisi de la intenció de vot, s'ha pres la valoració de l'enquestat del líder del partit *incumbent*, mesurada en forma de notes que van del 0 al 10 de millor a pitjor. Es tracta doncs d'una variable contínua.

Pel que fa a les variables de control, s'han inclòs *dummies* de *Sentiment de Pertinença* català/espanyol (amb els valors 'només català', 'més català que espanyol', 'tant català com espanyol', 'més espanyol que català' i 'només espanyol'), de *Sexe*, de *Grups d'Edat* (amb els valors ja codificats així per l'ICPS de '18-24', '25-34', '35-50', '51-64' i 'més de 65'), de *Situació Laboral* ('treballa', 'mestressa de casa', 'jubilat/pensionista', 'aturat', 'busca la feina', 'estudiant') i de *Nivell d'Estudis* ('sense estudis', 'elementals', 'primaris', 'batxillerat elemental-EGB-FP1', 'batxillerat superior-BUP-FP2', 'universitari mig' o 'universitari superior').⁴

Les anàlisis estadístiques que agrupen les diferents enquestes des de 1991 fins 2010 s'han dut a terme especificant efectes fixos d'any. La inclusió de *dummies* referents a l'Any en què s'ha dut a terme l'enquesta té la intenció no només de controlar possibles dinàmiques temporals no

---

⁴ Totes aquestes, excepte la primera, es troben incloses als models econòmics, tot i que per qüestions de presentabilitat les seves estimacions no es mostren a les taules.

observables sinó també de tractar problemes d'error de mesura i diferències en la manera com estan expressades les preguntes en cada un dels anys.

La metodologia estadística seguida en les anàlisis empíriques varia en funció de la naturalesa de la variable dependent. En particular, les Taules 3 i 7 mostraran estimacions obtingudes a partir de regressions logístiques binàries, mentre que les Taules 4, 5 i 6 es basaran en regressions logístiques multinomials.

Un cop llistades les variables, detallat el seu procés d'operacionalització i descrita la metodologia emprada, els següents dos apartats presenten les anàlisis empíriques pròpiament dites. El quart apartat adopta una perspectiva eminentment descriptiva mentre que el cinquè és de naturalesa més analítica.

4. El Perfil dels Votants No Ideològics a Catalunya

Abans de donar pas als resultats de les anàlisis estadístiques, aquest apartat ofereix evidència empírica de caràcter descriptiu. Concretament, es tracta de saber a qui ens referim quan parlem de votants no ideològics, oferint-ne un perfil mig. Degut a que bona part de les variables de què disposem per caracteritzar-los són de naturalesa categòrica, parlarem de perfil modal, comparant votants ubicats i no ubicats. La Taula 2 ofereix, per ambdós grups, la moda de les variables *Sexe*, *Situació Laboral*, *Nivell d'Estudis*, *Lectura de Premsa*, *Sentiment de Pertinença*, *Simpatia Partidista* i *Vot* en eleccions generals i autonòmiques, així com la mediana de la seva *Edat*.

Taula 2: Perfil Modal del Votant No Ideològic Català (1991-2010)

	Ubicats	No Ubicats
Sexe	Home	Dona
Edat (mediana)	45	40
Situació Laboral	Treballa	Treballa
Nivell d'Estudis	Batx.EI/EGB/FP1	Batx.EI/EGB/FP1
Lectura de Premsa	De Tant en Tant	Mai
Sentiment de Pertinença	Tant Cat. com Esp.	Tant Cat. com Esp.
Interès per la Política	Poc	Gens
Simpatia Partidista	Identificat	No Identificada
Eleccions Generals	Vota Oposició	S'absté
Eleccions Autonòmiques	Vota Oposició	S'absté

Així, podem veure que mentre que el *votant ubicat modal* seria un home de 45 anys, que treballa, que té un nivell d'estudis equivalent a l'Educació General Bàsica (EGB), que llegeix la premsa de tant en tant, que se sent tant català com espanyol, que està poc interessat per la política, que tendeix a sentir simpatia per un partit o altre i que vota a l'oposició tant a les eleccions generals com a les autonòmiques, el *votant no ubicat modal* seria una dona de 40 anys que treballa, que té l'equivalent a l'EGB, que se sent tant espanyola com catalana, que no està gens interessada en política, que tendeix a no sentir simpatia per cap partit concret i que s'absté a les eleccions generals i autonòmiques.

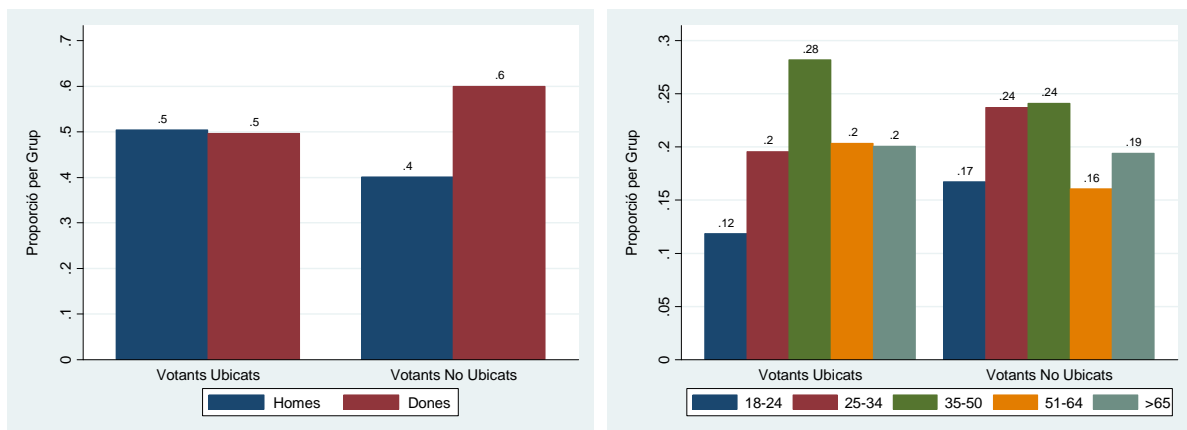
El dibuix d'aquest perfil modal ja fa intuir que existeixen diferències notables pel que fa a les característiques socio-demogràfiques i polítiques d'un i altre grup de votants. No obstant, malgrat l'atractiu de sinterització que pugui tenir la idea d'un perfil, les modes estadístiques poden amagar diferències molt grans o molt petites en la distribució de les variables. És per aquest motiu que a continuació es presenten una sèrie de gràfics de barres on la distribució de les

característiques socio-demogràfiques i polítiques de votants ubicats i no ubicats es pot veure amb més claredat.

4.1. Descriptius socio-demogràfics

La Figura 3 demostra certes diferències en la distribució tant de gènere com d'edat de votants ubicats i no ubicats. Mentre que aquests últims es distribueixen en una proporció igual entre dones i homes, la població femenina està sobrerrepresentada entre els votants no ideològics. Pel que fa als grups d'edat, podem veure com hi ha una presència més elevada dels dos grups de població jove entre els votants no ubicats. Es pot dir que, mentre que per als individus que són capaços i volen ubicar-se en l'eix ideològic la seva distribució d'edat reflecteix la de la població catalana general, aquesta està esbiaixada cap als joves quan es tracta de votants no ideològics.

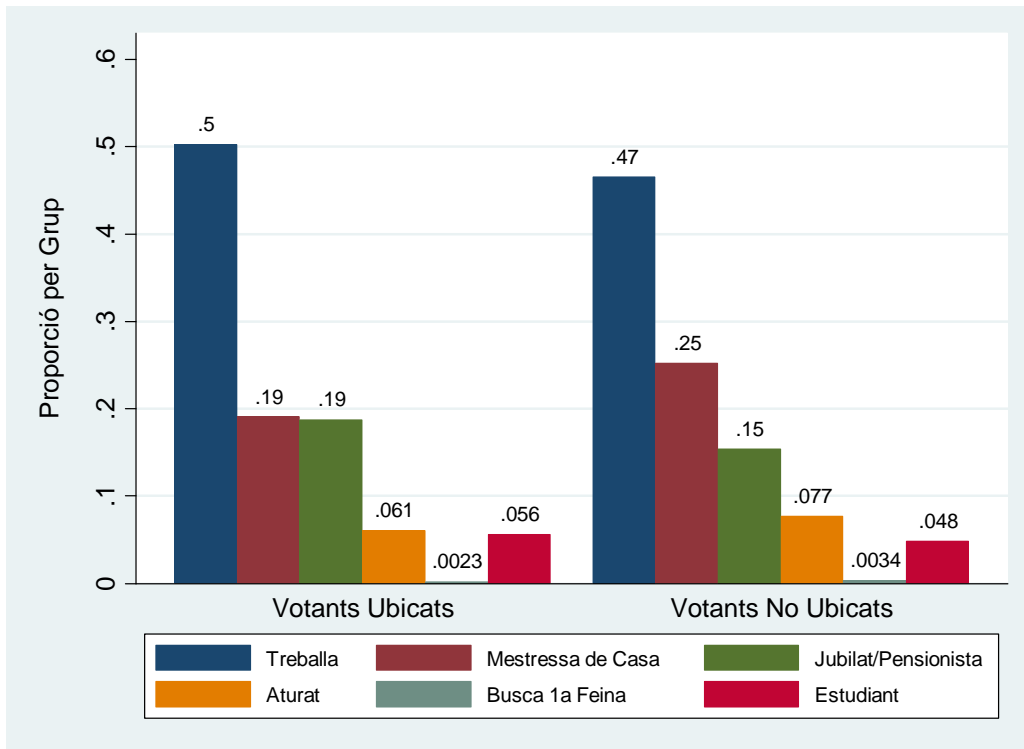
Figura 3: Sexe i Grups d'Edat

En la Figura 4 s'hi pot observar la distribució poblacional de votants ubicats i no ubicats pel que fa a la seva situació laboral. L'alçada de cada una de les barres sembla suggerir que la distribució d'un i altre grup és similar, tot i que és cert que la proporció de mestresses de casa és

lleugerament superior en els votants no ideològics –25% vs. 19%–. Així mateix, el percentatge de jubilats i pensionistes és més elevat pels votants ubicats.

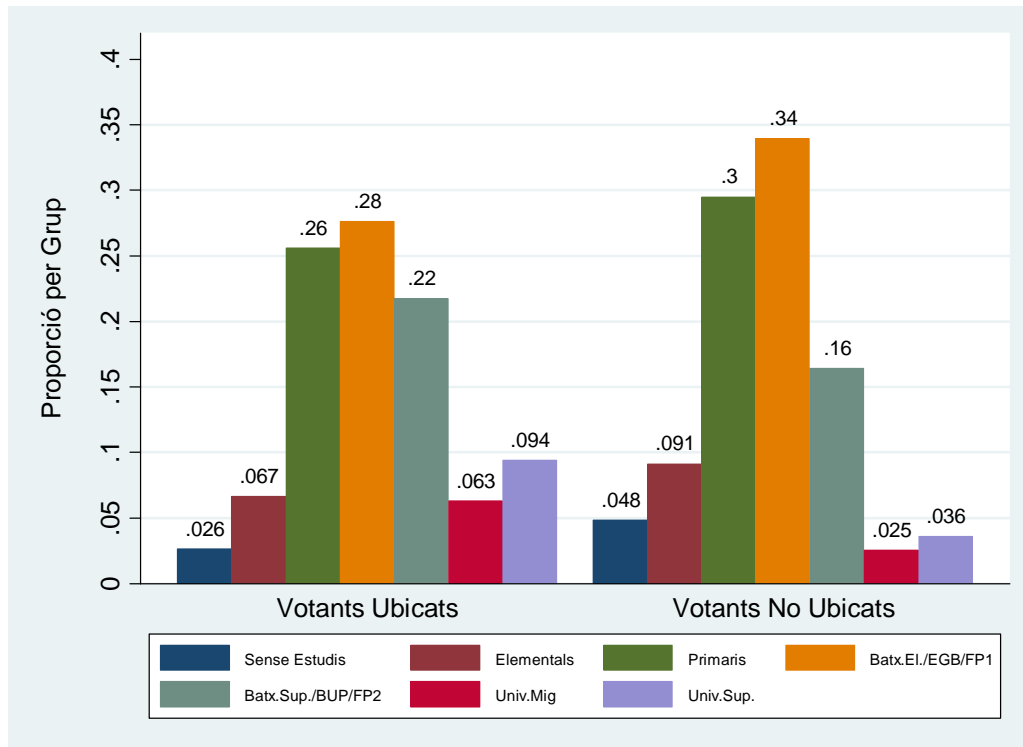
Figura 4: Situació Laboral i Nivell d'Estudis

La distribució poblacional pel que fa al nivell d'estudis és també reveladora de diferències significatives entre votants ideològics i no ideològics. En aquest sentit podem comprovar que els últims tendeixen a tenir menys estudis que no pas els primers. Si agrupem diverses categories, veurem que al voltant d'un 38% dels votants ubicats disposen d'educació secundària o superior (això és, Batxillerat Superior-BUP-FP2, Universitari Mig o Universitari Superior) mentre que aquests nivells només han estat assolits per un 22% dels votants no ubicats. Aquesta és una

diferència molt notable que sembla indicar que els votants no ideològics tenen un menor nivell de sofisticació que no pas els ubicats.

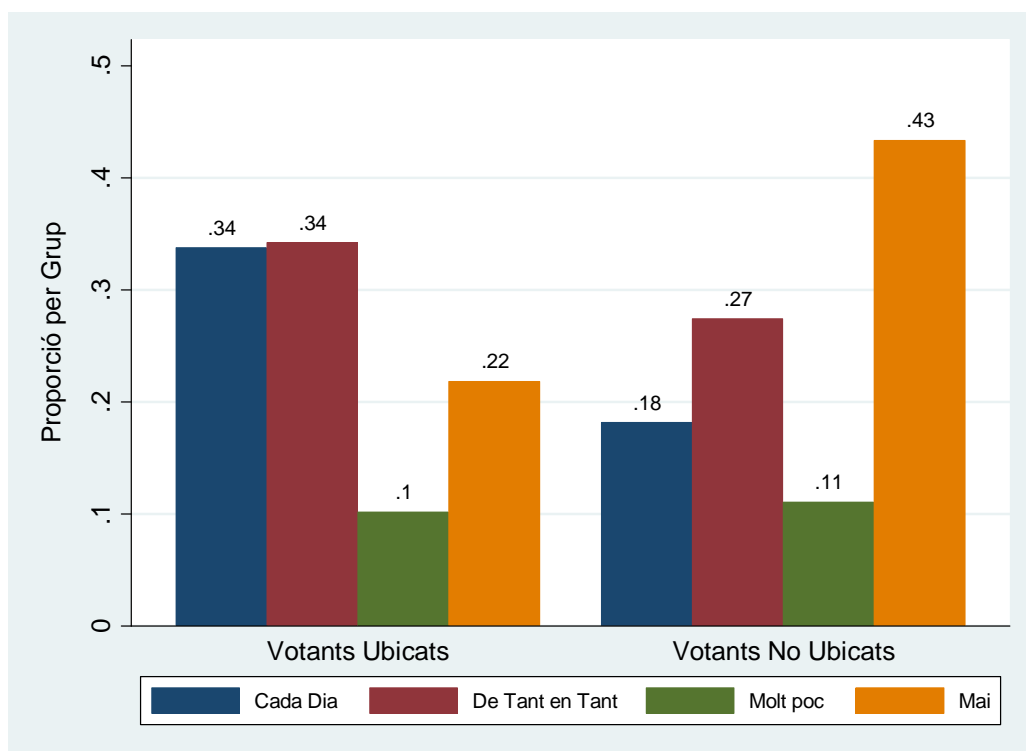
Figura 5: Nivell d'Estudis

El grau de sofisticació d'un i altre grup es pot capturar també per mitjà d'una altra variable com és la de freqüència de lectura de premsa. En aquest sentit veiem que també hi ha diferències molt significatives entre votants no ideològics i la resta (Figura 6). Els primers, majoritàriament, manifesten llegir premsa molt poc freqüentment o mai (al voltant d'un 54%). La majoria de votants ubicats, en canvi, declaren llegir premsa cada dia o almenys de tant en tant (un 68% aproximadament). És cert que aquesta variable pot amagar tipus de premsa molt diferents. Les implicacions que pot tenir llegir un diari d'informació general els caps de setmana respecte llegir

premsa esportiva cada dia pel que fa al nivell de sofisticació del votant són molt diferents.⁵ Extreure conclusions massa definitives a partir d'aquesta distribució pot ser, doncs, arriscat, però pot ajudar a oferir una primera impressió sobre quin és el grau de recursos informatius que tenen els votants ubicats i els no ubicats.

Figura 6: Freqüència de Lectura de Premsa

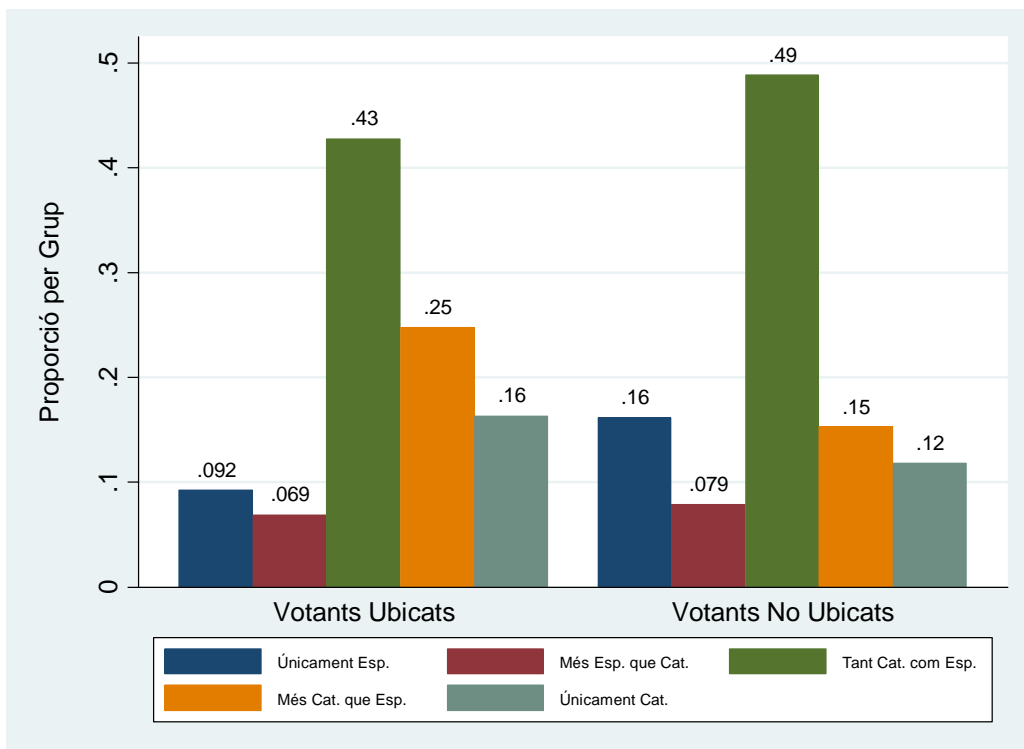

⁵ És cert que a partir de 2008, com s'ha explicat a l'apartat anterior, la pregunta del qüestionari fa referència directament a les seccions polítiques dels diaris i no a la lectura de premsa en general.

4.2. Descriptius de preferències polítiques

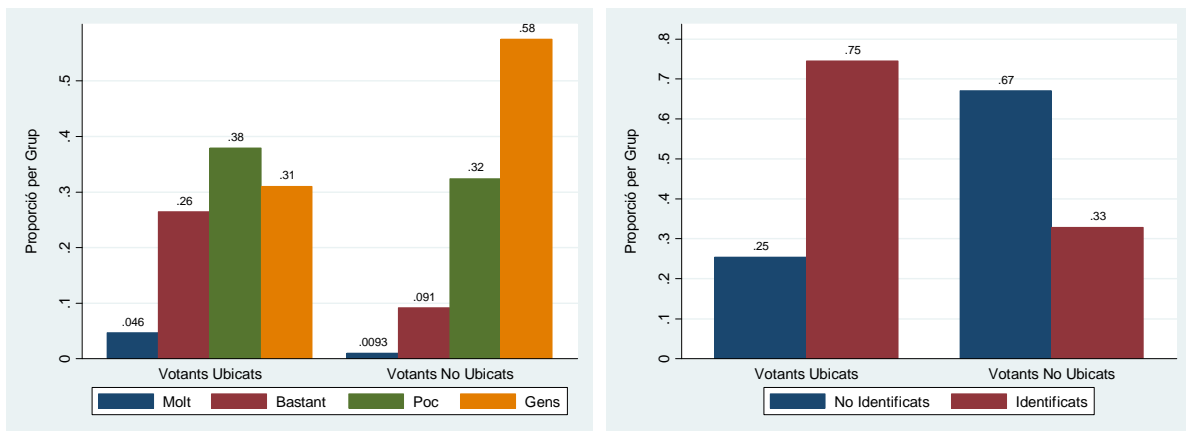
Més enllà de descriptius de caràcter socio-demogràfic, aquest subapartat ofereix la distribució poblacional de votants ubicats i no ubicats pel que fa a sentiment de pertinença, interès per la política, simpatia/identificació partidista, i tendències de vot en eleccions generals i autonòmiques, variables totes elles d'un marcat caràcter polític. Respecte la primera d'elles, podem observar a la Figura 7 que la distribució d'ambdós grups és relativament similar, tot i que emergeix un cert biaix a favor del sentiment de catalanitat entre els que són capaços i volen ubicar-se en l'eix esquerra-dreta. Així, mentre que tan sols un 27% dels no ubicats se senten més catalans que espanyols, aquest percentatge puja fins un 41% en el cas dels votants ubicats.

Figura 7: Sentiment de Pertinença

Pel que fa a la implicació política dels dos grups reflectida en el seu interès pel món polític així com en el fet de sentir simpatia per algun partit concret, la Figura 8 suggereix que existeixen diferències notables. En aquest sentit és molt evident el biaix manifestament contrari devers la política per part dels votants no ubicats. Tan sols un 10% d'ells senten bastant o molt interès per la política, mentre que un 90% se senten poc o gens interessats per ella. Aquestes proporcions es distribueixen en un 31% i un 69% respectivament en el cas dels votants ubicats. Aquest evident biaix és pot comprovar també en els percentatges d'individus que diuen sentir simpatia per algun partit concret. Així, mentre la majoria de votants ideològics declaren sentir-la (al voltant d'un 75%), només un terç dels no ubicats ho fan.

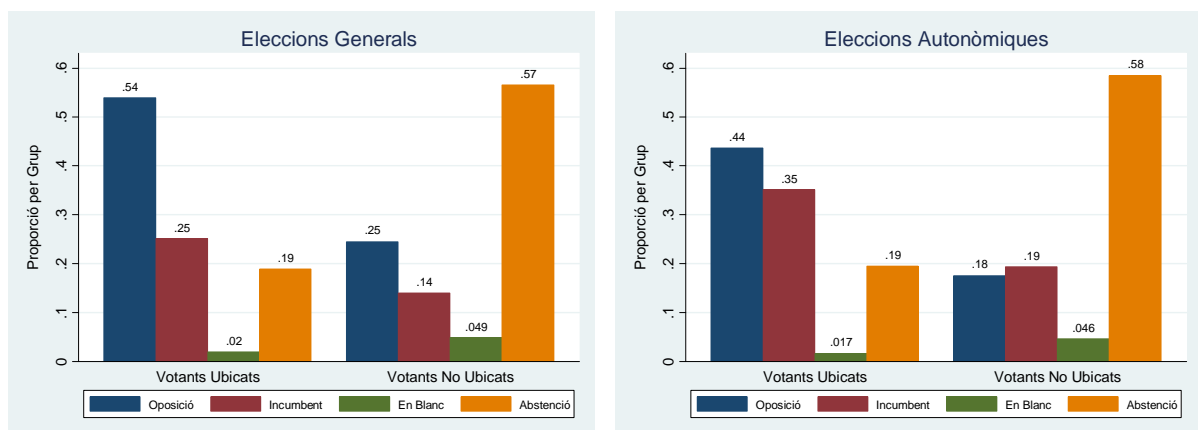
Figura 8: Interès per la Política i Simpatia/Identificació Partidista

Les diferències en les tendències de vot de votants ubicats i no ubicats són també molt remarcables. El que més destaca després d'una primera vista de la Figura 9 són les barres que reflecteixen els percentatges d'abstenció. Tant en eleccions generals com en eleccions autonòmiques la proporció de votants no ubicats que s'abstenen assoleix poc menys d'un 60%, mentre que en el cas dels ubicats aquesta no arriba al 20%. Un altre element destacable és el fet

que la ratio entre vot a oposició i vot a *incumbent* és diferent per un i altre grup. Entre els que participen, la proporció relativa dels que voten pel partit al govern respecte els que ho fan per l'oposició és major en el cas dels votants no ideològics. Aquesta diferència sembla oferir una evidència preliminar en favor de la hipòtesi del vot a l'incumbent, segons la qual, mantenint la resta de variables constant, els votants no ubicats tendeixen a afavorir el partit de govern per mitjà del seu comportament electoral.

Figura 9: Tendències de Vot

En resum podem dir que, si bé és cert que els votants no ubicats són lleugerament diferents als ubicats quant al seu perfil socio-demogràfic (més proporció de dones, joves, mestresses de casa, nivell d'estudis no tan elevat i una freqüència de lectura de premsa manifestament inferior), les diferències més evidents les trobem en les seves preferències polítiques. En aquest sentit, el més clar és que els votants no ideològics tenen menys interès per la política, s'identifiquen menys amb partits concrets, i tendeixen a abstenir-se en molt major mesura.

5. Anàlisi

Més enllà dels descriptius oferts en aquestes anteriors pàgines, el present apartat tracta de contrastar les hipòtesis plantejades pel treball d'una forma estadísticament rigorosa, on cada una de les taules que s'ofereixen es refereix a una variable dependent concreta.

5.1. Quan decideixen el seu vot?

Per començar, en la Taula 3 veiem com els votants no ubicats són significativament més proclius a decidir el seu vot ja en campanya electoral que no pas la resta. Mentre els votants ideològics (almenys els que no se situen en el centre de l'escala) tendeixen a tenir decidit el seu vot amb anterioritat, els no ideològics són 1.5 vegades més proclius (això és, tenen un 50% més de probabilitat) a decidir el seu vot només un cop la campanya ha començat.⁶ Per altra banda, veiem que aquesta conclusió també supera la comparació respecte els votants de centre. Si bé és cert que aquests també tenen una major tendència a decidir el seu vot a última hora (en comparació als que se situen a esquerra i dreta de l'espectre ideològic), això és encara més evident pels votants no ubicats. Aquesta evidència fa que puguem afirmar amb certa seguretat que el cas dels votants no ubicats a Catalunya sembla donar suport al que s'hipotetitzava a H1.

---

⁶ Aquestes xifres són producte del càlcul de les *odds ratio*. Les estimacions de la taula es refereixen al les més difícilment interpretables *log odds*.

Taula 3: Moment Decisió de Vot

	En Campanya
<i>No Ubicat</i>	0.401*** (0.042)
<i>De Centre</i>	0.277*** (0.034)
<i>Únicament Esp.</i>	Ref.
<i>Més Esp. que Cat.</i>	0.121* (0.068)
<i>Tant Cat. com Esp.</i>	0.097* (0.050)
<i>Més Cat. que Esp.</i>	-0.069 (0.055)
<i>Únicament Cat.</i>	-0.297*** (0.060)
<i>Constant</i>	-0.245** (0.117)
Observacions	24810
Pseudo-R ²	0.0266

Errors estàndard entre parèntesis; No es mostren les estimacions per les dummies d'Any, Sexe, Edat, Situació Laboral i Nivell d'Estudis

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

5.2. Candidat o Partit?

Pel que fa a la pregunta directa sobre quins factors tenen en compte els votants a l'hora de disposar el seu vot, trobem també suport per la segona hipòtesi de treball (vegi's Taula 4). Els votants no ideològics semblen tenir més en compte el candidat que no pas els votants ubicats a esquerra i dreta de l'eix (categoria de referència) i al centre (dummy *De Centre*). És també molt interessant constatar el fet que aquests votants no ubicats són molt més proclius a manifestar que no és ni el candidat ni el partit el que fa inclinar el seu vot, sinó 'altres' motius. A què es refereix exactament aquesta categoria residual és òbviament molt difícil de conèixer. No obstant, les anàlisis que es mostraran més tard sobre la influència de diferents variables sobre el vot de facto d'aquests votants (com per exemple les relacionades amb la gestió, la retrospecció i la prospecció), ajudarà a entendre millor a què ens podem estar referint.

La Taula 4 també presenta les estimacions dels efectes interactius entre la variable *No Ubicat* i una que en mesura el seu grau de sofisticació –la *Lectura de Premsa*–. En la línia de la hipòtesi

H2a, podem veure com una menor sofisticació (llegir premsa molt poc o mai) incrementa encara més l'efecte de la no ubicació ideològica sobre la confiança en la valoració del candidat com a factor decisiu del vot. Això no passa, però, pel que fa a la categoria d'altres motius. La sofisticació no sembla tenir un efecte aquí.

Taula 4: Importància de Factors de Vot

	(1)			(2)		
	Candidat	Altres	Tots Dos	Candidat	Altres	Tots Dos
<i>No Ubicat</i>	0.501*** (0.049)	2.017*** (0.058)	0.735*** (0.055)	0.344*** (0.106)	1.980*** (0.110)	0.497*** (0.123)
<i>De Centre</i>	0.324*** (0.035)	0.531*** (0.058)	0.325*** (0.041)	0.326*** (0.035)	0.521*** (0.059)	0.322*** (0.041)
<i>Lectura Premsa (Cada Dia)</i>				Ref.	Ref.	Ref.
<i>Lectura Premsa (De Tant en Tant)</i>				0.028 (0.040)	-0.022 (0.072)	0.048 (0.048)
<i>Lectura Premsa (Molt Poc)</i>				0.097* (0.058)	0.123 (0.103)	0.092 (0.071)
<i>Lectura Premsa (Mai)</i>				0.023 (0.049)	0.457*** (0.081)	0.202*** (0.058)
<i>No Ubicat * L.P. (Cada Dia)</i>				Ref.	Ref.	Ref.
<i>No Ubicat * L.P. (De Tant en Tant)</i>				0.042 (0.135)	-0.114 (0.144)	0.085 (0.156)
<i>No Ubicat * L.P. (Molt Poc)</i>				0.380** (0.169)	-0.017 (0.194)	0.185 (0.204)
<i>No Ubicat * L.P. (Mai)</i>				0.250* (0.131)	0.050 (0.138)	0.414*** (0.147)
<i>Únicament Esp.</i>	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
<i>Més Esp. que Cat.</i>	-0.119 (0.075)	-0.324*** (0.108)	-0.195** (0.096)	-0.116 (0.075)	-0.309*** (0.109)	-0.182* (0.096)
<i>Tant Cat. com Esp.</i>	0.003 (0.053)	-0.160** (0.074)	0.155** (0.066)	0.004 (0.053)	-0.123* (0.074)	0.176*** (0.066)
<i>Més Cat. que Esp.</i>	0.087 (0.058)	-0.328*** (0.085)	0.193*** (0.072)	0.090 (0.058)	-0.270*** (0.086)	0.227*** (0.072)
<i>Únicament Cat.</i>	-0.002 (0.062)	-0.279*** (0.092)	0.397*** (0.074)	0.008 (0.063)	-0.227** (0.093)	0.430*** (0.075)
<i>Constant</i>	-1.402*** (0.129)	-2.381*** (0.196)	-2.087*** (0.152)	-1.437*** (0.135)	-2.703*** (0.206)	-2.268*** (0.160)
Observacions		28755			28695	
Pseudo-R ²		0.0349			0.0367	

Errors estàndard entre parèntesis; No es mostren les estimacions per les dummies d'Any, Sexe, Edat, Situació Laboral i Nivell d'Estudis

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

5.3. La hipòtesi del vot a l'incumbent (i): En quina arena electoral?

Les Taules 5 i 6 entren en el terreny del tercer grup d'hipòtesis mitjançant l'anàlisi del *record* de vot. En primer lloc podem constatar que la hipòtesi general sembla trobar un suport només parcial en les dades. Tal com podíem imaginar arran de les figures descriptives els no ubicats tendeixen a abstenir-se i a votar en blanc més que no pas els votants ideològics, tant en eleccions generals com en eleccions autonòmiques. Ara bé, pel que fa a la hipòtesi de l'*incumbent*, sembla que aquesta només es compleix en el cas de les eleccions autonòmiques. La diferència entre votants ubicats i no ubicats en les eleccions generals pel que fa a votar al partit en el poder o bé a l'oposició (categoria de referència) és pràcticament zero i en cap cas estadísticament significativa. Aquesta manca d'efecte en el cas de les eleccions generals pot ser deguda a que realment no existeixen diferències entre un i altre grup o bé que aquestes no emergeixen en mitja, sinó que amaguen efectes condicionats a altres variables. Aquest últim extrem s'explorà més tard, en els models presentats a la Taula 7.

Taula 5: El Record Vot a l'Incumbent dels Votants No Ideològics (Totes les Arenes)

	Eleccions Generals			Eleccions Autonòmiques		
	Incumbent	En Blanc	Abstenció	Incumbent	En Blanc	Abstenció
<i>No Ubicat</i>	-0.001 (0.062)	1.735*** (0.100)	1.732*** (0.051)	0.446*** (0.060)	2.092*** (0.107)	1.959*** (0.055)
<i>Únicament Esp.</i>	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
<i>Més Esp. que Cat.</i>	-0.160** (0.077)	-0.159 (0.199)	-0.083 (0.088)	0.446*** (0.088)	-0.041 (0.218)	0.096 (0.082)
<i>Tant Cat. com Esp.</i>	-0.496*** (0.055)	-0.326** (0.141)	-0.434*** (0.064)	1.029*** (0.064)	0.194 (0.151)	-0.032 (0.060)
<i>Més Cat. que Esp.</i>	-1.410*** (0.063)	-0.883*** (0.160)	-0.900*** (0.071)	1.621*** (0.068)	0.116 (0.173)	-0.111 (0.069)
<i>Únicament Cat.</i>	-2.033*** (0.074)	-0.887*** (0.168)	-1.183*** (0.077)	1.482*** (0.070)	-0.021 (0.185)	-0.547*** (0.077)
<i>Constant</i>	1.237*** (0.139)	-2.037*** (0.381)	1.281*** (0.167)	-2.180*** (0.141)	-3.532*** (0.439)	0.303* (0.159)
Observacions		26162			25985	
Pseudo-R ²		0.169			0.138	

Errors estàndard entre parèntesis; No es mostren les estimacions per les dummies d'*Any*, *Sexe*, *Edat*, *Situació Laboral* i *Nivell d'Estudis*

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

En la Taula 6 podem observar com, efectivament, existeix un efecte diferencial entre l'*incumbent* de la Generalitat i el del govern central pel que fa a la tendència de vot dels votants no ideològics. Contràriament a la hipòtesi nul·la H3e que es plantejava en el tercer apartat, els votants no ubicats sembla que atenen més a qui està al poder en el govern autonòmic que no pas en l'estatal. Si bé és cert que en la tercera columna es pot comprovar que aquest electorat tendeix, més que la resta, a votar els dos *incumbents* discernint-ne el nivell de jurisdicció, també ho és que la tendència sembla ser encara major a (recordar) votar l'*incumbent* autonòmic tant en les eleccions catalanes com a les generals, amb independència de qui governi al nivell central.

Taula 6: El Record Vot a l'Incumbent dels Votants No Ideològics (Segons Arena)

	Incumbent Gov. Aut. En les 2 Eleccions	Incumbent Gov. Cent. En les 2 Eleccions	Incumbent Respectiu En cada Elecció
<i>No Ubicat</i>	0.769*** (0.103)	0.164 (0.116)	0.699*** (0.133)
<i>Únicament Esp.</i>	Ref.	Ref.	Ref.
<i>Més Esp. que Cat.</i>	0.667*** (0.181)	-0.046 (0.108)	0.442*** (0.171)
<i>Tant Cat. com Esp.</i>	1.637*** (0.138)	-0.232*** (0.079)	0.783*** (0.128)
<i>Més Cat. que Esp.</i>	2.619*** (0.140)	-1.001*** (0.097)	0.434*** (0.143)
<i>Únicament Cat.</i>	2.344*** (0.142)	-1.823*** (0.118)	-0.218 (0.162)
<i>Constant</i>	-3.122*** (0.266)	1.339*** (0.212)	-2.319*** (0.316)
Observacions		13380	
Pseudo-R ²		0.178	

Errors estàndard entre parèntesis; No es mostren les estimacions per les dummies d'Any, Sexe, Edat, Situació Laboral i Nivell d'Estudis
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

5.5. La hipòtesi del vot a l'incumbent (ii): Què té en compte qui no té ideologia?

A diferència de l'anterior, en aquest subapartat ens concentrem en la variable dependent *intenció* de vot. Això és degut a que, per valorar la influència de factors de vot a l'incumbent com són la percepció sobre la gestió governamental, la situació del país tant retrospectiva com prospectiva, o la valoració del candidat no té sentit fixar-se en el record de vot. Les preguntes sobre gestió, per exemple, fan referència a la satisfacció del votant amb el govern en el moment present, cosa que no pot vincular-se lògicament amb què va votar un, dos, o tres anys abans. Això també és així per la valoració dels líders dels partits. En moltes ocasions el líder que es presentà a les anteriors eleccions encapçalant les llistes del partit no és el mateix que el del moment actual, que és pel qual es pregunta. Així mateix, la situació tan prospectiva com retrospectiva fa referència als dos anys propers i anteriors respectivament, provocant, de nou, que no hi hagi vincle lògic entre aquesta valoració i el record de vot.

Per tots aquests motius, el millor escenari per valorar l'impacte relatiu d'aquests factors per a votants ubicats i no ubicats és concentrar-se en la variable intenció de vot i valorar-la en enquestes pre-electoral. Aquí, s'ha decidit optar per l'enquesta de l'ICPS que tingué lloc al novembre-desembre de 2007, tan sols tres mesos abans de les eleccions generals espanyoles de març de 2008. La raó per la qual s'analitza només aquesta elecció és doble. En primer lloc només comptem amb preguntes sobre intenció de vot des de l'any 2005, cosa que només permetria analitzar les eleccions catalanes de 2006 i 2010, i les generals de 2008. S'ha preferit descartar les dues primeres perquè complicaven de forma substancial l'anàlisi sobre el vot a l'*incumbent*. En les legislatures catalanes 2003-2006 i 2006-2010 el govern de la Generalitat era ostentat per una coalició de tres partits. De nombrosos estudis previs coneixem que les coalicions dificulten

l'atribució de responsabilitats i, de fet, la pròpia definició de vot a l'incumbent genera més problemes: votar per qualsevol dels tres partits ja seria considerat com vot a l'*incumbent*. És per això que és raonable concentrar-se en un govern monocolor com el del PSOE durant la període 2004-2008 per valorar quins factors van tenir més en compte els votants no ubicats per decidir el seu vot al final de la legislatura.

Així, en la Taula 7 podem veure com la variable *No Ubicat* té un efecte important sobre la probabilitat de votar l'*incumbent*, però aquest efecte és condicional al valor d'altres variables. Per exemple, la valoració de la gestió governamental disminueix la probabilitat de votar el partit del govern especialment per als votants no ubicats, tal com sembla indicar el signe negatiu del coeficient de la interacció *No Ubicat * Gestió Gov. Central (Dolenta)*. Això va en la línia del que s'exposava a la hipòtesi H3a. Així mateix, aquests votants semblen ser també més retrospectius que la resta. La consideració que la situació general del país ha millorat en els darrers dos anys incrementa substancialment la probabilitat de votar l'*incumbent*, però només pels no ubicats. Quant a la prospecció, en canvi, la dinàmica sembla ser la contrària. Una perspectiva bona per als propers anys fa que els votants no ideològics optin més per l'oposició. D'acord amb el que es plantejava a les hipòtesis H3b i H3c, els votants no ubicats semblen ser més retrospectius i menys prospectius que no pas la resta. Per últim, i contràriament al que podíem haver conclòs a partir de l'anàlisi presentada a la Taula 4, no sembla haver diferències estadísticament significatives pel que fa a l'impacte que exerceix la valoració del candidat governamental en la probabilitat d'optar per la seva revàlida mitjançant el vot. Tal com veiem tant en els models (1) com en el (2), una millor valoració n'incrementa la probabilitat, però el coeficient

estadísticament no significatiu de la interacció *No Ubicat * Valoració Candidat Gov. (0 a 10)* sembla no oferir un suport clar per la hipòtesi H3d.

Taula 7: La Intenció de Vot dels Votants No Ideològics (Eleccions Generals 2008)

	(1)	(2)
<i>No Ubicat</i>	-0.176 (0.288)	3.402* (2.023)
<i>Gestió Govern Central (Dolenta)</i>	-0.141 (0.096)	-0.078 (0.100)
<i>No Ubicat * Gestió Gov. Central (Dolenta)</i>		-1.275*** (0.481)
<i>Situació Gral. Retrospectiva (Millor)</i>	0.213 (0.191)	0.153 (0.196)
<i>No Ubicat * Situació Gral. Retrospectiva (Millor)</i>		2.288** (1.103)
<i>Situació Gral. Prospectiva (Millor)</i>	0.154 (0.185)	0.249 (0.191)
<i>No Ubicat * Situació Gral. Prospectiva (Millor)</i>		-2.658** (1.044)
<i>Valoració Candidat Governamental (0 a 10)</i>	0.600*** (0.049)	0.609*** (0.051)
<i>No Ubicat * Valoració Candidat Gov. (0 a 10)</i>		0.103 (0.234)
<i>Únicament Esp.</i>	Ref.	Ref.
<i>Més Esp. que Cat.</i>	0.896* (0.460)	0.851* (0.464)
<i>Tant Cat. com Esp.</i>	0.200 (0.320)	0.172 (0.325)
<i>Més Cat. que Esp.</i>	-0.128 (0.338)	-0.170 (0.342)
<i>Únicament Cat.</i>	-1.061*** (0.349)	-1.115*** (0.354)
<i>Constant</i>	-3.392*** (0.889)	-3.863*** (0.918)
Observacions	1096	1096
Pseudo-R ²	0.270	0.279

Errors estàndard entre parèntesis; No es mostren les estimacions per les dummies de *Sexe, Edat, Situació Laboral i Nivell d'Estudis*

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

6. Conclusions

Començàvem aquest treball amb la intenció explícita de conèixer més i millor el perfil i comportament electoral d'un grup de votants que en la majoria d'ocasions s'ha obviat dels estudis politològics: els votants que no s'ubiquen en l'eix ideològic principal de competició política, l'esquerra-dreta. En moltes ocasions, aquests votants que aquí hem definit com a no ideològics o no ubicats se'ls ha considerat estadísticament com a casos perduts, perdent així una informació molt valuosa. Pels estudis sobre comportament electoral això no tindria molta rellevància si aquest grup fos negligible en termes quantitius i/o la seva opció de vot fos gairebé exclusivament l'abstenció. Les dades demostren, però, que no són certes ni una cosa ni l'altra.

Utilitzant dades d'enquesta de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials del període 1991-2010, aquest treball ha constatat en primer lloc que la proporció de votants no ideològics a Catalunya en aquests anys es mou al voltant del 15% de mitjana i que, si bé l'abstenció és la seva opció electoral majoritària, més d'un 40% d'ells participen a les eleccions tant generals com autonòmiques.

A banda de dibuixar-ne el perfil socio-demogràfic i de preferències polítiques, s'han plantejat també una sèrie d'arguments teòrics i hipòtesis a partir de contribucions anteriors. Aquestes hipòtesis s'han contrastat després en les anàlisis estadístiques posteriors. Entre les principals troballes cal destacar que el fet de no tenir lligams ideològics fa que aquest tipus de votants sigui més susceptible de decidir el seu vot durant la campanya electoral que no tenir-lo decidit ja d'abans. Així doncs, sembla que són objecte potencial de major persuasió per part de les elits polítiques, tal com s'apunta en estudis anteriors. Així mateix, preguntats per quins són els factors

que més tenen en compte a l'hora de decidir el seu vot, els no ubicats semblen confiar més en motius diferents a l'adscripció partidista que no pas la resta de votants. En aquest sentit, s'ha comprovat també que diuen fixar-se més en la seva percepció del candidat que es presenta, tendència encara més acusada a mesura que el nivell de sofisticació del votant disminueix.

Posteriorment s'ha analitzat una de les hipòtesis que s'han ofert recentment en la literatura de comportament electoral segons la qual els votants no ideològics tendeixen a optar per revalidar la seva confiança en el partit governant. Aquesta hipòtesi de l'*incumbent* s'ha contrastat des de diferents angles. Primerament, amb caràcter general, s'ha vist que efectivament no ubicar-se en l'escala ideològica fa més probable votar l'*incumbent*. Tot i així, l'avantatge de l'*incumbent* en el cas català sembla ser diferencial; és a dir, semblen tenir més en compte l'incumbent autonòmic que no pas el del govern central fins i tot en les eleccions generals.

A banda d'aquest argument multinivell, també s'ha analitzat quins són els determinants del seu vot *de facto*, i no tan sols què declaren que els importa més. En aquesta direcció, hem trobat que, tal i com havíem hipotetitzat, els votants no ideològics tendeixen a votar més per qüestions de gestió i avaluació retrospectiva de la situació del país i menys en termes prospectius. L'avaluació del candidat, però, sembla tenir aproximadament la mateixa importància per tots els votants amb independència de si s'ubiquen o no en l'eix ideològic.

Més enllà de les esmentades troballes concretes, aquest treball ha pretès oferir evidència sobre qui són i com es comporten un tipus de votants que han estat sistemàticament omesos en bona part de la recerca politològica fins al moment, cosa que és necessàriament d'interès tant acadèmicament com política.

Referències Bibliogràfiques

- Bartels, Larry M. 2002. "The impact of candidate traits in American national elections." A: Anthony King (ed.), *Leaders' personalities and the outcomes of democratic elections*. Oxford: Oxford University Press.
- Converse, Phillip E. 1964. "The nature of belief systems in mass publics." A: David E. Apter (ed.), *Ideology and Discontent*. New York: Free Press.
- De la Calle, Luis, Álvaro Martínez i Lluís Orriols. 2010. "Voting without ideology. Evidence from Spain (1979-2008)." *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* 129: 107-129.
- Ferejohn, John. 1990. "Information and the electoral process." A: J. Ferejohn and J. A. Kuklinski, *Information and democratic processes*. Urbana: University of Illinois Press.
- Gilljam, Mikael i Donald Granberg. 1993. "Should we take don't know for an answer?" *The Public Opinion Quarterly* 57 (3): 348-357.
- Hinich, Melvin J. i Michael C. Munger. 1994. *Ideology and the theory of political choice*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Kuklinski, James A. i Paul J. Quirk. 2000. "Reconsidering the rational public: cognition, heuristics, and mass opinion." A: A. Lupia, M. D. McCubbins and S. L. Popkin (eds.), *Elements of reason. Cognition, choice, and the bounds of rationality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lavine, Howard i Thomas Gschwend. 2007. "Issues, party, and character: The moderating role of ideological thinking on candidate evaluation." *British Journal of Political Science* 37 (1): 139-163.
- Lupia, Arthur i Matthew D. McCubbins. 1998. *The democratic dilemma. Can citizens learn what they need to know?* Cambridge: Cambridge University Press.
- Mackuen, Michael B., Robert S. Erikson i Kathleen Knight. 2003. "Elections and the dynamics of ideological representation." A: M. B. Mackuen and G. Rabinowitz (eds.), *Electoral democracy*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Maravall, José María i Adam Przeworski. 1998. "Political reactions to the economy: the Spanish experience." *Estudios/Working Papers* 1998/127. Madrid: Instituto Juan March.

- Martínez, Ferran. 2008. *¿Por qué importan las campañas?* Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Popkin, Samuel L. 1991. *The reasoning voter. Communication and persuasion in presidential campaigns.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Sánchez, Maria Elena i Giovanna Morchio. 1992. "Probing "don't know" answers: Effects on survey estimates and variable relationship." *The Public Opinion Quarterly* 56 (4): 454-474.
- Sniderman, Paul M, Richard A. Brody and Philip E. Tetlock. 1991. *Reasoning and choice. Explorations in political psychology.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Stokes, Susan C. 1996. "Public opinion and market reforms: the limits of economic voting." *Comparative Political Studies* 29 (5): 499-519
- Zaller, John R. 1992. *The nature and origins of mass opinion.* New York: Cambridge University Press.